A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (hetedik tanács)

2023. október 12.*

„Előzetes döntéshozatal – Migráns munkavállalók szociális biztonsága – 883/2004/EK rendelet – Az 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja – Különböző típusú ellátások halmozódása – Halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok alkalmazása – A túlélő hozzátartozói nyugdíj kiszámítása – A figyelembe vett ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelmek összegének az ellátások számával történő elosztása – Az »összegek, azok figyelembevétele szerint« kifejezés”

A C-45/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a tribunal du travail francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság, Belgium) a Bírósághoz 2022. január 20-án érkezett, 2022. január 4-i határozatával terjesztett elő a

**HK**

és

a **Service fédéral des Pensions**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (hetedik tanács),

tagjai: F. Biltgen tanácselnök (előadó), J. Passer és M. L. Arastey Sahún bírák,

főtanácsnok: A. Rantos,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– HK, személyesen,

– a belga kormány képviseletében S. Baeyens, C. Pochet és L. Van den Broeck, meghatalmazotti minőségben,

– a finn kormány képviseletében A. Laine, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

– az Európai Bizottság képviseletében B.-R. Killmann és D. Martin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2023. április 27-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

## Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.) 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a HK és a service fédéral des Pensions (szövetségi nyugdíjügyi hivatal, Belgium; a továbbiakban: SFP) között azon túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének kiszámítása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelyre HK a házastársa halálát követően jogosult.

## Jogi háttér

### *Az uniós jog*

#### *Az 1408/71 rendelet*

3 Az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1408/71 rendelet) 2010. május 1-jétől – a 883/2004 rendelet hatálybalépésének napjától – hatályát vesztette.

4 Az 1408/71 rendeletnek „A 46a. cikk (1) bekezdésében említett egy vagy több ellátás és különböző típusú, egy vagy több ellátás vagy egyéb jövedelem halmozódása esetén alkalmazandó különleges rendelkezések, ha két vagy több tagállam érintett” című 46c. cikke az (1) bekezdésében a következőket mondta ki:

„Ha a különböző típusú ellátásokban vagy egyéb jövedelmekben való részesülés a 46. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontjában említett két vagy több ellátás csökkentésével, felfüggesztésével vagy visszavonásával jár, az érintett tagállamok jogszabályaiban előírt csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó rendelkezések szigorú alkalmazása következtében esetleg ki nem fizetett összegeket el kell osztani a csökkentéssel, felfüggesztéssel vagy visszavonással érintett ellátások számával.”

5 E 46c. cikket az 1992. április 30-i 1248/92/EGK tanácsi rendelet (HL 1992. L 136., 7. o.) illesztette be az 1408/71 rendeletbe. Az 1248/92 rendelet tizenhatodik és huszonkettedik preambulumbekezdése kimondta:

„[M]ivel a migráns munkavállalók és túlélő hozzátartozóik védelmezése a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti szabályok különösen szigorú alkalmazásával szemben szükségessé teszi az ilyen szabályok alkalmazását szigorúan szabályozó rendelkezésnek az 1408/71/EGK rendeletbe való bevezetését;

[…]

mivel az 1408/71/EGK rendeletbe olyan rendelkezéseket kell beilleszteni, amelyek biztosítják, hogy a különböző típusú ellátások halmozódása esetén a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti szabályok két vagy több tagállam általi együttes alkalmazása ne gyakoroljon káros hatást a migráns munkavállalókra vagy azok jogutódaira […]” [nem hivatalos fordítás]

*A 883/2004 rendelet*

6 A 883/2004 rendelet (4), (29) és (31) preambulumbekezdése az alábbiakat mondja ki:

„(4) Fontos a nemzeti szociális biztonsági jogszabályok különleges sajátosságainak tiszteletben tartása és kizárólag egyetlen koordinációs rendszer kidolgozása.

[…]

(29) A migráns munkavállalók és túlélő hozzátartozóik védelmezése a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti szabályok különösen szigorú alkalmazásával szemben szükségessé teszi az ilyen szabályok alkalmazását szigorúan szabályozó rendelkezések bevezetését.

[…]

(31) A Bíróság szerint az ilyen szabályok meghozatala a nemzeti jogalkotás feladata, szem előtt tartva, hogy [az uniós] jogalkotásnak kell rögzítenie azokat a határokat, amelyeken belül a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti rendelkezéseket alkalmazni kell.”

7 E rendelet „Ellátások megállapítása” című 52. cikke értelmében:

„(1) Az illetékes intézmény kiszámítja az ellátásnak azt az összegét, amely a következők szerint járna:

a) az általa alkalmazott jogszabályok alapján, csak akkor, ha az ellátásra való jogosultság feltételeit kizárólag a nemzeti jog szerint teljesítették (független ellátás);

b) az elméleti összeg kiszámításával és ezt követően a tényleges összeg kiszámításával (arányos ellátás) a következőképpen:

[…]

(2) Szükség esetén az illetékes intézmény az (1) bekezdés a) és b) pontjával összhangban kiszámított összegre alkalmazhatja az általa alkalmazott jogszabályok szerint a csökkentésekre, felfüggesztésekre vagy visszavonásokra vonatkozó összes szabályt, az 53–55. cikkben előírt korlátokon belül.

(3) Az érintett személy az egyes tagállamok illetékes intézményeitől az (1) bekezdés a) és b) pontja szerint kiszámított összegek közül a magasabb összegre jogosult.

[…]”

8 Az említett rendeletnek „A halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok” című 53. cikke előírja:

„(1) Az ugyanazon személy által szerzett biztosítási és/vagy tartózkodási idő alapján kiszámított vagy nyújtott rokkantsági, öregségi vagy túlélő hozzátartozói ellátások halmozódását azonos típusú ellátások halmozódásának kell tekinteni.

(2) Azon ellátások halmozódását, amelyek az (1) bekezdés értelmében nem tekinthetők azonos típusúaknak, különböző típusú ellátások halmozódásának kell tekinteni.

(3) A következő rendelkezéseket kell alkalmazni egy tagállam jogszabályai által a halmozódások megakadályozása céljából megállapított szabályokra a rokkantsági, öregségi vagy túlélő hozzátartozói ellátásoknak azonos típusú ellátásokkal vagy különböző típusú ellátásokkal, illetve egyéb jövedelemmel történő halmozódása esetén:

a) az illetékes intézmény egy másik tagállamban szerzett ellátást vagy jövedelmet csak akkor vesz figyelembe, ha az általa alkalmazott jogszabályok előírják a külföldön szerzett ellátások vagy jövedelmek figyelembevételét;

b) az illetékes intézmény egy másik tagállam által fizetendő ellátások összegét az adók, szociális biztonsági járulékok és egyéb hozzájárulások levonását megelőzően veszi figyelembe, kivéve, ha az általa alkalmazott jogszabályok a halmozódások megakadályozására vonatkozó szabályok alkalmazását az ilyen levonások utánra írják elő, a [883/2004 rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben (HL 2009. L 284., 1. o.)] megállapított feltételek és eljárások szerint;

c) az illetékes intézmény nem veszi figyelembe egy másik tagállam jogszabályai szerint önkéntes biztosítás vagy szabadon választható folytatólagos biztosítás alapján szerzett ellátások összegét;

d) ha a halmozódás megakadályozása céljából egyetlen tagállam alkalmaz szabályokat, mivel az érintett személy egy másik tagállam jogszabályai szerint azonos vagy különböző típusú ellátásokat vagy másik tagállamokban szerzett jövedelmet kap, a neki járó ellátást csak az ilyen ellátás vagy jövedelem összegével lehet csökkenteni.”

9 Ugyanezen rendeletnek a „Különböző típusú ellátások halmozódása” című 55. cikke az (1) bekezdésében kimondja:

„Ha a különböző típusú ellátások vagy egyéb jövedelmek felvétele az érintett tagállamok jogszabályai által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok alkalmazását igényli:

a) két vagy több független ellátás esetében, az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával;

ennek az albekezdésnek az alkalmazása azonban nem foszthatja meg az érintett személyt a nyugdíjasi jogállásától e cím egyéb fejezeteinek alkalmazásában, a [987/2009 rendeletben] megállapított feltételek és eljárások szerint;

[…]”

### *A belga jog*

10 Az arrêté royal nº 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés (a munkavállalói öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjról szóló, 1967. október 24-i 50. sz. királyi rendelet; *Moniteur belge*, 1967. október 27., 11246. o.) alapügyre alkalmazandó változata (a továbbiakban: 50. sz. királyi rendelet) 20. cikkének első és negyedik bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A túlélő hozzátartozói nyugdíj csak a Király által meghatározott összeg erejéig halmozható az öregségi nyugdíjjal vagy az öregségi nyugdíjat helyettesítő egyéb juttatásokkal.

[…]

A Király meghatározza, hogy milyen mértékben csökkenthető a túlélő hozzátartozói nyugdíj, ha a túlélő házastárs túlélő hozzátartozói nyugdíjban vagy azzal egyenértékű egyéb juttatásban részesül valamely külföldi öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjrendszer vagy valamely nemzetközi közjogi intézmény személyzetére alkalmazandó rendszer alapján.”

11 Az arrêté royal du 21 décembre 1967 portant règlement général du régime de pension de retraite et de survie des travailleurs salariés (a munkavállalói öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjrendszer általános szabályainak megállapításáról szóló, 1967. december 21-i királyi rendelet; *Moniteur belge*, 1968. január 16., 441. o.) alapeljárásban alkalmazandó változata (a továbbiakban: 1967. december 21-i királyi rendelet) 52. cikke (1) bekezdésének első, harmadik, negyedik és ötödik bekezdése előírja:

„Amennyiben a túlélő házastárs jogosulttá válik egyrészt túlélő hozzátartozói nyugdíjra a munkavállalói nyugdíjrendszer keretében, másrészt a munkavállalói nyugdíjrendszer, illetve egy vagy több egyéb nyugdíjrendszer alapján egy vagy több öregségi nyugdíjra vagy bármely egyéb, annak minősülő juttatásra, a túlélő hozzátartozói nyugdíj az említett öregségi nyugdíjakkal csak azon túlélő hozzátartozói nyugdíj összege 110%-ának erejéig halmozódhat, amely a túlélő házastársnak a teljes pályafutása alapján járna.

[…]

Amennyiben az első bekezdésben említett házastárs az [50. sz. királyi rendelet] 10bis. cikke értelmében egy vagy több túlélő hozzátartozói nyugdíjat vagy ezt helyettesítő juttatást is igényelhet, a túlélő

hozzátartozói nyugdíj nem haladhatja meg azt a különbözetet, amely a teljes pályafutás után járó túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének 110%-a és az első bekezdésben említett, az öregségi nyugdíj vagy az azt helyettesítő juttatások, valamint a teljes szolgálati idő után járó túlélő hozzátartozói nyugdíj és a más nyugdíjrendszerekben járó túlélő hozzátartozói nyugdíjnak – az önálló vállalkozókra vonatkozó nyugdíj kivételével – megfelelő részarány vagy részarányok összege szorzata között fennáll. Ezek azon részarányoknak felelnek meg, amelyeket a fent hivatkozott 10bis. cikk alkalmazásában figyelembe vettek, vagy figyelembe kellett volna venni.

A harmadik bekezdés alkalmazása nem eredményezheti a túlélő hozzátartozói nyugdíj olyan összegre történő csökkentését, amely alacsonyabb az előző bekezdések alkalmazása előtti túlélő hozzátartozói nyugdíj összege, valamint az első bekezdésben említett öregségi nyugdíj és azt helyettesítő juttatások összege közötti különbségnél.

Az első és harmadik bekezdés alkalmazásában a teljes szolgálati idő után járó túlélő hozzátartozói nyugdíj az előző bekezdések alkalmazása előtt a túlélő házastársnak folyósítható túlélő hozzátartozói nyugdíj, megszorozva azon – adott esetben a 10bis. cikk alapján korlátozott – túlélő hozzátartozói nyugdíj töredékével, amelyet a túlélő hozzátartozói nyugdíj számítási alapjául szolgáló öregségi nyugdíj kiszámításához használtak.”

12 Az 1967. december 21-i királyi rendelet 52bis. cikke előírja:

„Az 50. sz. királyi rendelet 20. cikke harmadik és negyedik bekezdésének alkalmazásában a túlélő házastársnak az 50. sz. királyi rendelet vagy […] [az arrêté royal du 23 décembre 1996, portant exécution des articles 15, 16 et 17 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions (a társadalombiztosítás modernizálásáról és a jogszabályon alapuló nyugdíjrendszerek életképességének biztosításáról szóló, 1996. július 26-i törvény 15., 16. et 17. cikkének végrehajtására kiadott 1996. december 23-i királyi rendelet; *Moniteur belge*, 1997. január 17., 904. o.)] alapján nyújtott túlélő hozzátartozói nyugdíj összegét csökkenteni kell azon túlélő hozzátartozói nyugdíj vagy az ezt helyettesítő juttatás összegével, amelyet külföldi ország nyugdíjrendszere, vagy a nemzetközi közjogi intézmény személyzetére alkalmazandó nyugdíjrendszer alapján nyújtanak, és amelyről nem lehet lemondani.”

13 A társadalombiztosítás modernizálásáról és a jogszabályon alapuló nyugdíjrendszerek életképességének biztosításáról szóló, 1996. július 26-i törvény 15., 16. et 17. cikkének végrehajtására kiadott királyi rendelet 7. cikke az 1. §-ának első bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben a házastárs az öregségi nyugdíj folyósítása előtt hunyt el, a túlélő hozzátartozói nyugdíj a jelen rendelet 5. cikke 1. §-a első bekezdésének a) pontjában előírt mértékben kiszámított öregségi nyugdíj azon összegének 80%-a, amelyet a házastársnak e rendelet alapján állapítottak volna meg.”

## Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

14 HK házastársa 2016. november 29-én hunyt el.

15 Mivel HK több tagállamban, nevezetesen Belgiumban, Spanyolországban és Finnországban dolgozott és fizetett járulékot, 2016. december 1-jén a részére évi 11 962,55 euró összegű belga öregségi nyugdíjat és évi 8276,28 euró összegű spanyol öregségi nyugdíjat állapítottak meg. Mivel HK házastársa is ezekben a tagállamokban dolgozott és fizetett járulékot, HK évi 5123,88 euró öss-

zegű spanyol túlélő hozzátartozói nyugdíjban és 1281,24 euró összegű finn túlélő hozzátartozói nyugdíjban is részesült, amelyeket az elhunyt házastársa által e szociális biztonsági rendszerekbe fizetett járulékok címén folyósítottak.

16 A belga túlélő hozzátartozói nyugdíjat illetően 2017. december 22-én az SFP tájékoztatta HK-t, hogy nem jogosult ilyen nyugdíjra, mivel öregségi nyugdíjai teljes összege túl magas.

17 2017. december 26-án HK e megtagadó határozattal szemben panaszt nyújtott be.

18 Ezt követően HK és az SFP több levélváltást folytatott a HK részére nyújtott különböző nyugdíjjuttatások figyelembevételének módjáról annak meghatározása céljából, hogy jogosult-e belga túlélő hozzátartozói nyugdíjra, és ha igen, milyen mértékben.

19 2019. szeptember 18-i határozatával az SFP módosította eredeti álláspontját, és 2016. december 1-jétől visszamenőleges hatállyal a belga jog alapján évi 1929,03 euró összegű túlélő hozzátartozói nyugdíjat ítélt meg HK számára.

20 HK vitatta e határozatot, és keresetet nyújtott be a tribunal du travail francophone de Bruxelles-hez (brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság, Belgium) arra hivatkozva, hogy a belga túlélő hozzátartozói nyugdíj éves összegének 6339,01 eurót kellene kitennie.

21 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy HK és az SFP álláspontja a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának értelmezését illetően alapvetően eltér, amely rendelkezés azt a szabályt tartalmazza, amely szerint az illetékes intézménynek a különböző típusú ellátások halmozódásának megakadályozására előírt szabályok alkalmazása esetén el kell osztania az ellátások vagy egyéb jövedelmek összegét – azok figyelembevétele szerint – a nemzeti jogszabályok által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával.

22 E bíróság hozzáteszi, hogy a belga szabályozásnak megfelelően, amely lehetővé teszi a túlélő hozzátartozói nyugdíj és az öregségi nyugdíj halmozódását, azon túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének legfeljebb 110%-áig, amelyet a túlélő házastárs a teljes életpálya esetén kapott volna, a jogvitában részt vevő felek egyetértenek abban, hogy az 1967. december 21-i királyi rendelet 52. cikkének alkalmazása során figyelembe veendő öregségi nyugdíjak teljes összege, azaz a belga (11 962,55 euró) és a spanyol (8276,28 euró) öregségi nyugdíj éves összege 20 238,83 euró, a halmozódás felső határa pedig 16 458,42 euró.

23 A felek érvelése csak a halmozódás felső határa túllépésének kiszámítása tekintetében tér el.

24 Az SFP szerint e felső határt meghaladó összeget úgy kell meghatározni, hogy a túlélő hozzátartozói nyugdíj éves összegéhez hozzá kell adni az összes öregségi nyugdíj éves összegét, majd ebből kell kivonni a halmozódás felső határát, és ezt az összeget osztják el kettővel. Így HK esetében a halmozódás felső határát meghaladó összeget a következőképpen kell kiszámítani: 7638,46 euró (a folyósított túlélő hozzátartozói nyugdíj éves összege) + 20 238,83 euró (az összes öregségi nyugdíj éves összege) – 16 458,42 euró (a halmozódás felső határa) = 11 418,87 euró. A túlélő hozzátartozói nyugdíj éves felső határa így: 7638,46 euró – 11 418,87 euró/2 (a meghaladás összege elosztva a halmozódásra vonatkozó szabályokkal érintett túlélő hozzátartozói nyugdíjak – azaz a jelen esetben a belga és a finn túlélő hozzátartozói nyugdíj – számával) = 1929,03 euró.

25 Az SFP kifejti, hogy a finn hatóságok ugyanezt a számítást végezték el a finn túlélő hozzátartozói nyugdíj tekintetében.

26 HK szerint nem a jövedelmeknek a halmozódás felső határát meghaladó részét kell elosztani, hanem a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok alkalmazása során figyelembe vett jövedelmek egészét, vagyis az összes öregségi nyugdíj éves összegét. A halmozódás felső határát meghaladó összeg tehát a következőképpen számítható ki: 7638,46 euró (a folyósított túlélő hozzátartozói nyugdíj éves összege) + 20 238,83 euró (az összes öregségi nyugdíj éves összege)/2 – 16 458,42 euró (halmozódás felső határa) = 1299,45 euró. Ebből következik, hogy a túlélő hozzátartozói nyugdíj éves felső határát, amelyre jogosult lenne, a következőképpen kell kiszámítani: 7638,46 euró – 1299,45 euró = 6399,01 euró.

27 HK hozzáteszi, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének ezen értelmezése az alapnyugdíjak kiszámításával és folyósításával megbízott francia intézmény, a Caisse nationale d'assurance vieillesse (nemzeti nyugdíjbiztosító pénztár, Franciaország) honlapján található információkon alapul.

28 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő osztóképlet mint olyan nem szerepelt az 1408/71 rendelet egyenértékű rendelkezésében, azaz a 46c. cikk (1) bekezdésében, amely előírta, hogy az érintett tagállamok jogszabályaiban előírt csökkentésre vonatkozó rendelkezések szigorú alkalmazása következtében esetleg ki nem fizetett összegeket el kell osztani a csökkentés tárgyát képező ellátások számával.

29 E körülmények között határozott úgy a tribunal du travail francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [883/2004] rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt szabályt, amely szerint az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával, hogy a halmozódás megakadályozását szolgáló szabály alkalmazásához figyelembe vett jövedelmeket el kell osztani a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával?

2) A [883/2004] rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt szabályt, amely szerint az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával, ezzel szemben, úgy kell-e értelmezni, hogy nem a halmozódás megakadályozását szolgáló szabály alkalmazásához figyelembe vett jövedelmet mint olyat kell elosztani, hanem a jövedelemnek a – például a szóban forgó nemzeti szabály által előírt – halmozódás felső határát meghaladó részét kell elosztani a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával?"

## Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

30 Két kérdésével, amelyeket együttesen célszerű vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy ha a különböző típusú ellátásokban való részesülés a független ellátások halmozódásának megakadályozására előírt nemzeti szabályok alkalmazását igényli, az annak előírására kötelezi a

tagállamokat, hogy a folyósítandó ellátás összegének kiszámítása céljából az e nemzeti szabályok által figyelembe vett jövedelmek teljes összegét osszák el az érintett ellátások számával, vagy az uniós jog e rendelkezése annak előírására kötelezi őket, hogy e számítás céljából a jövedelmek azon részét kell elosztani ugyanezzel a számmal, amely túllépi az említett nemzeti szabályok által a halmozódásra vonatkozóan meghatározott felső határt.

31 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy – ha a 883/2004 rendelet másként nem rendelkezik – a tagállami jogszabályok halmozódást tiltó rendelkezései abban az esetben is érvényesíthetők az e tagállam költségén ellátásban részesülő személyekkel szemben, ha egyéb szociális biztonsági ellátásban részesülhetnek, még ha ezen ellátásra való jogosultságot egy másik tagállam jogszabályai szerint szerezték is meg (lásd ebben az értelemben: 2018. március 15-i Blanco Marqués ítélet, C-431/16, EU:C:2018:189, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Így a 883/2004 rendelet 52. cikke (2) bekezdésének megfelelően szükség esetén az illetékes nemzeti intézmény az ellátások megállapítása során alkalmazhatja az általa alkalmazott jogszabályok szerint a csökkentésekre, felfüggesztésekre vagy visszavonásokra vonatkozó összes szabályt, az e rendelet 53–55. cikkében előírt korlátokon belül.

33 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a szociális biztonsági ellátások azonos típusúnak tekintendők, amennyiben tárgyuk és céljuk, valamint kiszámításuk alapja és nyújtásuk feltételei azonosak. Ellenben az ellátások osztályozásához a csupán formális jellemzők nem tekinthetők lényeges kritériumnak (2018. március 15-i Blanco Marqués ítélet, C-431/16, EU:C:2018:189, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Az olyan ellátások halmozódását illetően, mint amilyenekről az alapügyben szó van, vagyis a két különböző személy pályafutása alapján kiszámított vagy nyújtott, különböző típusúnak tekintendő ellátások halmozódását illetően, a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy két vagy több független ellátás halmozódása esetében az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják a tagállamok jogszabályai által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával.

35 Az „azok figyelembevétele szerint” mondatrész jelentését illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi, és e rendelkezés értelmezése szempontjából annak keletkezéstörténete is relevánsnak bizonyulhat (2019. május 8-i Inspecteur van de Belastingdienst ítélet, C-631/17, EU:C:2019:381, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 Először is a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövegét illetően e rendelkezésből kitűnik, hogy a nemzeti jogszabályok által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok alkalmazása során az illetékes intézmények az ellátások összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával.

37 Az e mondatban használt „figyelembevétele” kifejezésnek a szokásos jelentése alapján ezt a mondatot úgy kell érteni, hogy az az illetékes nemzeti intézmények által tekintetbe vett összegek vagy ez utóbbiak által a saját jogszabályaik által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok alkalmazása során figyelembe vett összegek elosztásáról rendelkezik.

38 A 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövege azonban nem tartalmaz olyan kifejezett utalást, amely arra kötelezné a tagállamokat, hogy egy meghatározott összeget vegyenek figyelembe.

39 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 47. és 50. pontjában rámutatott, a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját ugyanis úgy szövegezték meg, hogy meghagyja a tagállamoknak azt a lehetőséget, hogy a halmozódások megakadályozására előírt nemzeti szabályaik alkalmazása alapján kapott összegeket elosszák az e szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával.

40 Következésképpen e megfogalmazásból az következik, hogy az illetékes nemzeti intézmények a folyósítandó ellátás összegének kiszámítása céljából az érintett ellátások számával vagy a jövedelmek teljes összegét oszthatják el, vagy a jövedelmek azon részét, amely túllép egy meghatározott felső határt.

41 Másodszor, ezt a szó szerinti értelmezést megerősíti az a szövegkörnyezet, amelybe a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontja illeszkedik.

42 E rendelet (29) preambulumbekezdéséből – amely e rendelet csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó mechanizmusokat bevezető nemzeti szabályokra vonatkozó rendelkezéseihez kapcsolódik – ugyanis kitűnik, hogy az uniós jogalkotó úgy kívánta megvédeni a migráns munkavállalókat és túlélő hozzátartozóikat az e szabályok tagállamok általi különösen szigorú alkalmazásával szemben, hogy az említett rendeletbe az ilyen szabályok alkalmazását szigorúan szabályozó rendelkezéseket vezet be.

43 E tekintetben az említett rendelet (31) preambulumbekezdése pontosítja, hogy bár a nemzeti jogalkotás feladata olyan szabályok meghozatala, amelyek a különböző tagállamokban megszerzett két vagy több nyugdíj halmozódását korlátozzák, az uniós jogalkotásnak kell rögzítenie azokat a határokat, amelyeken belül a halmozódások megakadályozására előírt e nemzeti szabályokat alkalmazni kell.

44 Ebből következik, hogy a 883/2004 rendelet halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályokra vonatkozó rendelkezéseinek a célja az, hogy korlátozzák a szabad mozgáshoz való jogukat gyakorló munkavállalók tekintetében különösen kedvezőtlen hatásokat.

45 Márpedig, amint arra a főtanácsnok indítványának 52. pontjában szintén emlékeztetett, az alapügyben szereplőkhöz hasonló körülmények között nem állapítható meg, hogy az, ha valamely tagállam kizárólag a különböző érintett nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó összeget veszi figyelembe, különösen kedvezőtlen lenne az érintett munkavállalók számára, még akkor sem, ha a szóban forgó ellátások teljes összegének figyelembevételével végzett számítás kétségtelenül magasabb összeget eredményez.

46 Egyrészt ugyanis, amint az a jelen ítélet 38–40. pontjából kitűnik, a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontja egyáltalán nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy az érintett munkavállalók számára a legmagasabb összegeket biztosítsák. Másrészt az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a jelen esetben HK belga túlélő hozzátartozói nyugdíjban részesül e rendelkezés alkalmazása miatt, míg az a munkavállaló, aki nem élt a szabad mozgáshoz való jogával, ilyen esetben semmilyen ellátásra nem jogosult.

47 Harmadszor, a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának olyan értelmezését, amely szerint a nemzeti jogalkotóknak kell meghatározniuk a halmozódások megakadályozására előírt nemzeti szabályaik alkalmazása során figyelembe veendő ellátások összegét, megerősítik azon szabályozás célkitűzései is, amelynek e rendelkezés részét képezi.

48 A 883/2004 rendelet (4) preambulumbekezdése kimondja, hogy fontos a nemzeti szociális biztonsági jogszabályok különleges sajátosságainak tiszteletben tartása és kizárólag egyetlen koordinációs rendszer kidolgozása.

49 A 883/2004 rendelet ugyanis nem alakítja ki a szociális biztonság egységes rendszerét, hanem fenntartja a különböző nemzeti rendszereket. A tagállamok továbbra is megtartják szociális biztonsági rendszereik kialakítására vonatkozó hatáskörüket, és uniós szintű harmonizáció hiányában az egyes tagállamok jogalkotóinak feladata – többek között – a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeinek meghatározása, ideértve tehát a különböző típusú ellátások halmozódásának megakadályozására előírt szabályok meghatározását is. Ugyanakkor e hatáskörük gyakorlása során a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani az uniós jogot, és különösen a 883/2004 rendeletnek a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályokra vonatkozó rendelkezéseit (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 15-i Rechtsanwaltskammer Wien ítélet, C-58/21, EU:C:2022:691, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

50 Márpedig a 883/2004 rendelet 55. cikkének (1) bekezdése nem határozza meg a túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének sajátos számítási módját, így az egyes tagállamok jogrendjének feladata e módok meghatározása ez utóbbi rendelkezés alkalmazása keretében, amit egyébként a jelen ügyben a jelen ítélet 25. és 27. pontjában említett azon körülmény is szemléltet, amely szerint az illetékes finn és francia hatóságok a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályaik alapján eltérő számítási módokat alkalmaznak.

51 Negyedszer és utolsósorban meg kell állapítani, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának keletkezéstörténete is lehetővé teszi annak megállapítását, hogy e rendelkezést a jelen ítélet 40. pontjában megjelölt módon kell értelmezni.

52 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az 1408/71 rendelet eredetileg nem tartalmazott a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírthoz hasonló, a szociális ellátások halmozódása esetén a hatások enyhítésére vonatkozó szabályt.

53 Az uniós jogalkotó csak azt követően írt elő ilyen szabályt, hogy az 1248/92 rendelet beillesztette a 46c. cikket az 1408/71 rendeletbe. E tekintetben az 1248/92 rendelet tizenhatodik és huszonkettedik preambulumbekezdése pontosította, hogy meg kell védeni a migráns munkavállalókat és túlélő hozzátartozóikat a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti rendelkezések túlzottan szigorú alkalmazásával szemben, mivel a nemzeti rendelkezések együttes alkalmazása különböző típusú ellátások halmozódása esetén káros hatásokkal járhat.

54 Így az 1408/71 rendelet 46c. cikkének (1) bekezdése értelmében, ha a különböző típusú ellátásokban vagy egyéb jövedelmekben való részesülés két vagy több ellátás csökkentésével, felfüggesztésével vagy visszavonásával jár, az érintett tagállamok jogszabályaiban előírt csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó rendelkezések szigorú alkalmazása következtében esetleg ki nem fizetett összegeket el kell osztani a csökkentéssel, felfüggesztéssel vagy visszavonással érintett ellátások számával.

55 Márpedig, még ha a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének módosult is a szövege, aminek következtében immár a figyelembe vett ellátások összegét, nem pedig a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok alkalmazása miatt ki nem fizetett összegeket osztják el a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával, ez nem változtat azon, hogy mind ezen 55. cikk (1) bekezdése, mind az 1408/71 rendelet 46c. cikkének (1) bekezdése ugyanazt a célkitűzést követi, amely a migráns munkavállalók védelmére irányul az említett szabályoknak a tagállamokban történő együttes alkalmazásához kapcsolódó káros hatásokkal szemben.

56 A 883/2004 rendelet ugyanis korszerűsítette és egyszerűsítette az 1408/71 rendeletben foglalt szabályokat, miközben megőrizte ez utóbbi rendelet célját (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 30-i Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen [Uwv] ítélet, C-285/20, EU:C:2021:785, 42. pont).

57 Egyébiránt, amint arra a főtanácsnok az indítványának 61. pontjában rámutatott, mind az 1408/71 rendelet 46c. cikkének (1) bekezdése, mind pedig a 883/2004 rendelet 55. cikkének (1) bekezdése a tagállamok vonatkozó jogszabályaiban előírt csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó szabályokra és e jogszabályok által megállapított összegekre utal, így emelve ki, hogy ezen államok mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok alkalmazása módjainak meghatározására.

58 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy ha a különböző típusú ellátásokban vagy egyéb jövedelmekben való részesülés a független ellátások halmozódásának megakadályozására előírt nemzeti szabályok alkalmazását igényli, akkor az azt teszi lehetővé az érintett tagállamok számára, hogy a jogrendjükben a folyósítandó ellátás összegének kiszámítása céljából vagy azt írják elő, hogy az e nemzeti szabályok által figyelembe vett jövedelmek teljes összegét kell elosztani az érintett ellátások számával, vagy azt, hogy a jövedelmek azon részét kell elosztani ugyanezzel a számmal, amely túllépi az említett nemzeti szabályok által a halmozódásra vonatkozóan meghatározott felső határt.

## A költségekről

59 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (hetedik tanács) a következőképpen határozott:

**A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját**

**a következőképpen kell értelmezni:**

**ha a különböző típusú ellátásokban vagy egyéb jövedelmekben való részesülés a független ellátások halmozódásának megakadályozására előírt nemzeti szabályok alkalmazását igényli, akkor az azt teszi lehetővé az érintett tagállamok számára, hogy a jogrendjükben a folyósítandó ellátás összegének kiszámítása céljából vagy azt írják elő, hogy az e nemzeti**

**szabályok által figyelembe vett jövedelmek teljes összegét kell elosztani az érintett ellátások számával, vagy azt, hogy a jövedelmek azon részét kell elosztani ugyanezzel a számmal, amely túllépi az említett nemzeti szabályok által a halmozódásra vonatkozóan meghatározott felső határt.**

Aláírások